



ANANKA

nr 3 (36) 2003 ISSN 1641-5418



Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku

ANANKE

nr 3(36) 2003

Białystok 2003

Spis treści:

Katarzyna R. Hryszko

Twórczość malarska Wincentego Sleńdzińskiego
katalog opracowany na podstawie fotografii, kwerend i publikacji3

Ewa Najwer

O „miedziorytach“ Jadwigi Badowskiej.....24

Izabela Suchocka

Kalendarium Galerii im. Sleńdzińskich.....27

Twórczość malarska Wincentego Sleńdzińskiego

katalog opracowany na podstawie fotografii, kwerend i publikacji

Wincenty Sleńdziński (1837-1909) był najstarszym synem malarza Aleksandra i Karoliny z Korgowdów. Dzieciństwo spędził w dworach rodzinnych w Borcianach nad Wilią i Bajoryszkach nad Nieważą. Uczył się muzyki u Stanisława Moniuszki, natomiast tajniki malarstwa początkowo poznawał u ojca, później wraz z Michałem Elwiro Androllim udał się na naukę do Moskwy. Od 1856 do 1863 roku studiował w Szkole Sztuk Pięknych w Moskwie u Sergiusza Zaranki¹. W latach 1859-1861 prezentował swoje prace na corocznych wystawach, gdzie otrzymał medale: srebrne pierwszego i drugiego stopnia oraz brązowy. Podczas studiów, podobnie jak jego ojciec, wspierany był przez Benedykta Tyszkiewicza. Za udział w powstaniu styczniowym w 1863 roku został zesłany na okres dwudziestu lat w głąb Rosji - do Kniaginina. W 1867 roku Akademia przyznała mu tytuł artysty trzeciego stopnia, a w 1872 roku uzyskał zgodę władz na studia zagraniczne. Na krótko wyjechał do swego młodszego brata, botanika w Krakowie. Tam spotkał się z Janem Matejką, który zachęcał go do uprawiania malarstwa historycznego. W 1873 roku przebywał w Dreźnie. Wówczas mieszkał u Józefa Ignacego Kraszewskiego, gdzie namalował portrety pisarza i jego rodziny. W 1875 roku po przekroczeniu granicy austro-węgierskiej z Rosją został deportowany do Charkowa. W 1883 roku wrócił do miasta rodzinnego i tu mieszkał aż do śmierci.

Malarstwem olejnym zajmował się Sleńdziński do późnej starości. Z jego twórczości zidentyfikowano do chwili obecnej niewiele ponad siedemdziesiąt obrazów olejnych podejmujących tematykę świecką. Dzieścię znajduje się w kolekcji Galerii, trzynaście w Muzeum Sztuki w Wilnie, kilka prac w zbiorach muzealnych w Polsce, część w rękach prywatnych, a losy ogromnej większości są nieznane. Wśród zachowanych obrazów olejnych występują prace datowane i niedatowane. Najwcześniejszy

¹ I. Kołoczyńska, Wincenty Sleńdziński 1837-1909 w: Ludomir Sleńdziński. Pamiętnik wystawy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1977

z datowanych pochodzi z 1851 roku. Jest to portret *Staruszki*, własność Muzeum Sztuki w Wilnie, najpóźniejszy zaś z 1903 roku przedstawia legendarną scenę zatytułowaną *Pierwsze spotkanie Biruty z Kiejstutem*. Ze szczegółowego wykazu zamieszczonego w autorskiej „Księdze szkiców” wynika, iż Sleńdziński w okresie od 1852 do 1901 namalował 1183 obrazy. Wykaz poniżej:

Wilno	1852-1855	7 obrazów
Moskwa	1856-1863	52
Kniaginini	1864-1867	57
Charków	1867-1871	175
Kraków, Drezno	1872-1875	48
Charków, Sumy	1875-1882	266
Wilno	1883-1901	578




W kolekcji Galerii im. Sleńdzińskich w Białymstoku znajduje się niewielki zbiór prac Wincentego Sleńdzińskiego, drugiego przedstawiciela artystycznego rodu: obrazy olejne, rysunki i szkice malarskie. Prezentowane są w nim wszystkie rodzaje twórczości uprawianej przez artystę, z wyjątkiem malarstwa religijnego. Kilka prac Sleńdzińskiego jest stale eksponowanych na wystawie w Galerii. Pochodzą one z drugiej połowy dziewiętnastego wieku. Dwie z okresu studiów artysty w Moskwie, tj. studium malarskie sceny biblijnej *Daniel w Lwiej Jamie*, za który Sleńdziński otrzymał srebrny medal oraz niewielki portret *Aleksandra Orłowskiego*. Oprócz tego jeden pejzaż z okresu pobytu w Kniagininie i trzy portrety, w tym jeden własny, z ostatnich lat pobytu w Wilnie. Ponadto w zbiorach białostockich znajdują się cztery swobodne szkice malarskie do prac pejzażowych: *Pożar teatru w Charkowie*, *Widok Góry Zamkowej w Wilnie*, którego wcześniejsza wersja z 1886 r. jest w zbiorach wileńskich, *Pejzaż z czerwonymi dachami* i szkic koncepcyjny *Rzeka*.

Zachowane w Galerii: późny *Autoportret* artysty i trzy portrety: *Orłowskiego*, *Róży z Wereszczyńskich Misiewiczowej* oraz *Portret młodzieńca* ukazują wyraźne cechy realistycznego malarstwa dziewiętnastowiecznego. Należą pod względem artystycznym i technicznym do lepszych prac Sleńdzińskiego w dziedzinie malarstwa olejnego o tematyce świeckiej. Kilka widoków krajobrazowych i architektonicznych wykona-

nych farbami olejnymi na płótnie i tekturze charakteryzują twórczość artysty jako wprawnego malarza i wnikliwego obserwatora.

Dzieła Sleńdzińskiego weszły w skład kolekcji Galerii w 1992 roku jako dar wnuczki Julitty Sleńdzińskiej-Zakrzewskiej. Pozostałe dwa studia pejzażowe i portret kobiety *Róży z Wereszczyńskich Misiewiczowej* zostały zakupione w 1994 roku, a w kolejnych latach dokonano pojedynczych zakupów dzieł, a więc w 2000 roku kolekcja wzbogaciła się o obraz olejny *Portret młodzieńca*, następnie w 2001 roku *Widok z Kniagini-na*.

Wincenty Sleńdziński przez całe życie był oceniany jako dobry portrecista. Malował przede wszystkim na zamówienie twarze mieszczan, np. *Portret Pauliny Suszczyńskiej, Adama Kirkora, Cezarego Morawskiego, Zofii i Antoniego Makowieckich*, jak również wizerunki starców - *Żebraczka spod Ostrej Bramy nawlekająca igłę*. W pracach malarskich utrwalał krajobrazy wileńskie: *Ogród Botaniczny, Zarzecze, Popławy, Betlejem, Markucie*, wykonał cykl prac ukazujących sceny z sierocnymi dziećmi: *Płacząca dziewczynka, Dziewczynka z kwiatkami lub jagodami, Litewskie dzieci karmiące węża*. Te ostatnie w większości zostały spopularyzowane dzięki drzeworytniczym reprodukcjom w czasopismach wileńskich. Sleńdziński malował także rozbudowane, wielofigurowe kompozycje podejmujące tematykę dziejów pogańskiej Litwy: *Porwanie Biruty przez Kiejstuta, Sen Gedymina, czy Święto Ragutisa* z postaciami zatrzymanymi w teatralnym geście. Wiele obrazów religijnych artysta wykonał do moskiewskich i wileńskich kościołów, z których część dojechała się wielokrotnych replik autorskich jak np. temat: *Serce Jezusa czy Matka Boska Różańcowa*. Podczas pobytu w Kórniku zajmował się konserwacją i restauracją siedemnastowiecznych obrazów malarstwa włoskiego w zamku. Pozostawił po sobie „Księgi szkiców” (każda zawiera ponad 100 stron), z których trzy dotrwały do naszych czasów. Na ich podstawie można określić tematykę zainteresowań malarskich artysty. W szkicownikach znajdują się nie tylko szkice ołówkowe, także zdjęcia i niewielkie studia kolorystyczne do obrazów. Poniższe zestawienie opracowane przede wszystkim na podstawie fotografii znajdujących się w archiwum Galerii im. Sleńdzińskich (tabelka nr 4), kwerend muzealnych (dane na koniec 2003 roku) i publikacji przedstawia katalog prac malarskich wyłącznie o tematyce świeckiej. W niektórych przypadkach brak jest dokładnych wymiarów, techniki wykonania lub fotografii.

Lp.	Tytuł, opis	Fotografia	Miejsce przechowywania fotografii, symbol
1	2	3	4
1.	<p>STARUSZKA 1851 olej, deska, wym. 80x65cm wł. Muzeum Sztuki w Wilnie, w zbiorach od 1941</p>		<p>archiwum GSL/AVIII/21 8/29, GSL/AVIII/22 1/51, GSI/AIV/388</p>
2.	<p>AUTOPORTRET 1854 olej, płótno, wym. 29x23cm wł. prywatna</p>		<p>archiwum GSL/AVIII/21 8/5</p>
3.	<p>PIELGRZYM² 1854 olej, płótno, wym. 13,5x11cm wł. Muzeum Sztuki w Wilnie, w zbiorach od 1941</p>		<p>PORTRET STANISŁAWA MONIUSZKI 1856, Wilno bibl. Raptularz powszechny, Muzeum Moniuszki, Biesiada Literacka, XXXIV, 1892, s.158</p>
4.			

² Najprawdopodobniej autorstwo Aleksandra Sleńdzińskiego

5. **W KARCZMIE**
1858
wł. Muzeum Etnograficzne
w Wilnie



archiwum
GSL/AVIII/21
8/22,
GSL/AVIII/21
8/31

6. **DANIEL W LWIEJ JAMIE**
1859, Moskwa
olej, płótno, wym. 30x38cm
wł. Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/6



archiwum
GSL/AVIII/21
8/25-26,
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

7. **STARUSZKA SPOD
OSTREJ BRAMY NAWLE-
KAJĄCA IGŁĘ**
1860, Moskwa
olej, płótno, wym. 80x65cm
nie sygn., napis na odwrociu
*Hrabia Adam Plater nabył w
Wilnie w roku 1860 stycznia 30*
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,
w zbiorach od 1941, ekspono-
wany na wystawie stałej



archiwum
GSL/AVIII/21
8/45

8. **PORTRET ADAMA HO-
NOREGO KIRKORA**
1860, Wilno
olej, płótno, wym. 93x77,5cm
sygn. *Winc. / Sleńdziński / Wil-
no 1860 r.*
wł. Muzeum Narodowe w Kra-
kowie



9. **PORTRET ORŁOWSKIEGO**

1861, Moskwa
olej, tektura, wym. 17,5x22,5cm
sygn. *Moskwa 1861, p.d.r.: m. VSleńdziński*

wł. Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/9



archiwum
GSL/AVIII/21
8/35

10. **AUTOPORTRET**

1862, Moskwa
olej, płótno, wym. 57,5x49cm
sygn. *Wincenty Sleńdziński (Moskwa) 1862*
wł. Muzeum Sztuki, w zbiorach
od 1941, eksponowany na wy-
stawie stałej



archiwum
GSL/AVIII/21
8/38

11. **PORTRET MATKI KAROLINY Z KORGOWDÓW**

1862, Wilno
wym. 28,5x33,5cm
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/21
8/1,
GSL/AVIII/21
8/30,
SL/AVIII/221/
46,
GSL/AIV/388

12. **PORTRET MATKI KAROLINY SLEŃDZIŃSKIEJ**

wł. Muzeum Okręgowe w Rze-
szowie

13. **BAL**

1863, Charków
szkic malarski
olej, płótno naklejone na tektu-
rę, wym. 20x30cm
sygn. nieczytelna
wł. Muzeum Narodowe
w Warszawie



archiwum
GSL/AVIII/21
8/8

14. **PORTRET FAUSTYNY
SUSZCZYŃSKIEJ**

1865, Kniaginin
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/21
8/46

15. **PORTRET ZOFII MAKO-
WIECKIEJ**

1866, Kniaginin
olej, karton, wym. 28x22cm
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,
w zbiorach od 1941



archiwum
GSL/AVIII/21
8/33

16. **PORTRET ANTONIEGO
MAKOWIECKIEGO**

1866, Kniaginin
olej, karton, wym. 28x22cm
sygn. *Wincenty Śleńdziński*
1866 r. Kniaginin
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,
w zbiorach od 1941



archiwum
GSL/AVIII/21
8/34

17. **WIDOK Z KNIAGININA**
olej, karton, wym. 13,5x28cm
wł. **Galeria im. Śleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/462**



18. **POŻAR TEATRU
W CHARKOWIE**
1868, Charków
szkic malarski, tektura, olej,
wym. 13,5x20cm
wł. **Galeria im. Śleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/7**



19. **URZĘDNIK ROSYJSKI**

1868, Charków
olej, płótno, wym. 71x56cm
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,
w zbiorach od 1940



archiwum
GSL/AVIII/21
8/10

20. **DZIECI**

1873



archiwum
GSL/AVIII/21
8/41,
GSL/AVIII/22
1/5-12

21. **DZIECI KARMIĄCE WĘŻA**
1873

sygn. *VSleńdziński / 1873*
wł. Państwowy Szpital Kli-
niczny Nr 3 w Warszawie, dar
hrabianki Szlenkierówny dla
dawnego szpitala w Lesznie;
rysunek wg. W. Sleńdzińskiego
wykonany przez I. Gorazdow-
skiego



reprodukcja
w Tygodniku
Ilustrowanym
nr 304,
8.XI.1873

22. **PRZY ŹRÓDLE**

1873

rysunek wg. W. Sleńdzińskiego
sygn. *VSleńdziński 1973*



archiwum
GSL/AVIII/23
0/20;
reprodukcja
w Tygodniku
Ilustrowanym
nr 311,
13.XII.1873

**DZIEWCZYNA TKAJĄCA
PŁÓTNO**

1873

rysunek wg. W. Sleńdzińskiego
wykonany przez I. Gorazdow-
skiego

sygn. *VSleńdziński 1873*



archiwum

GSL/AVIII/23

0/1;

reprodukcja w
Tygodniku Ilu-
strowanym nr
326,

28.III.1874

MATKA

1873

rysunek wg. W. Sleńdzińskiego
wykonany przez K. Przykor-
skiego

sygn. *VSleńdziński / 1873*



archiwum

GSL/AVIII/23

0/2;

reprodukcja
w Tygodniku
Ilustrowanym
nr 328,

11.IV.1874

SIEROTKA

1873

rysunek wg. W. Sleńdzińskiego
wykonany przez J. Schübelera

sygn. *VSleńdziński / 1873*



archiwum

GSL/AVIII/23

0/19;

reprodukcja
w Tygodniku
Ilustrowanym
nr 303,

1.XI.1873

**DZIEWCZYNA Z KAGAN-
KIEM**

1873, Drezno

olej, płótno, wym.100x120cm

sygn. *Wincenty Sleńdziński,
Drezno, 1873*

wł. prywatna, depozyt Wło-
cławskie Muzeum Diecezjalne



archiwum

GSL/AVIII/22

1/41

27. **SIEROTKA**
1874, Drezno
olej, płótno, wym. 80x45cm
sygn. *Wincenty Sleńdziński*,
Drezno, 1874
wł. prywatna



28. **PORTRET ANTONINY
DZIAŁOWSKIEJ**
1874, Drezno
olej, płótno, wym. 68x96cm
wł. Muzeum Okręgowe w To-
runiu

29. **PORTRET DZIAŁOW-
SKIEGO**
1874, Drezno
olej, płótno, wym. 70x56,5cm
wł. Muzeum Okręgowe w To-
runiu

30. **MŁODA MATKA WIEJSKA
KĄPIĄCA DZIECKO**
1874, Drezno
ołówek, karton, 22,9x21,9cm
wł. Podlaskie Muzeum w Bia-
łymstoku

31. **PORTRET HENRYKA
LUBOMIRSKIEGO jako
GENIUSZA SŁAWY**
1875, Kraków
kopia wg portretu Marii Elż-
biety Vigee-Lebrun
olej, płótno, wym. 109x86,5cm
wł. Muzeum Zamoyskich
w Kozłówce (w stałej ekspozy-
cji pałacowej)



32. **PLACZĄCA DZIEW-
CZYŃKA**
1879, Charków
olej, płótno, wym. 95x67cm
sygn. *Charków. 1879 / V. Sleń-
dziński*



archiwum
GSL/AVIII/21
8/37

33. **PORTRET MĘŻCZYZNY**
1880, Sumy
olej, płótno, wym. 55x46,5cm
sygn. *Sumy 1880 r. / VS / mo-
nogram wiązany / leńdziński*
wł. Muzeum Narodowe we
Wrocławiu

34. **PORTRET CZESŁAWA
MORAWSKIEGO**
1882, Charków
olej, płótno, wym. 75,5x64cm
sygn. *1882 (Charków)
V. Sleńdziński*
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,
w zbiorach od 1941



archiwum
GSL/AVIII/21
8/7

35. **ZARZECZE, POPLAWY,
BETLEJEM I MARKUCIE,
CZĘŚCI MIASTA WILNA**
1884, Wilno
olej, płótno, wym. 37,5x62,5cm
sygn. *1884 r. / Winc / Sleńdziń-
ski; na odwrociu na płótnie Za-
rzecz, Poplawy, Betlejem, Bel-
mont i Markucio, części miasta
Wilna / m. Wincenty Sleńdziń-
ski 1884*



wł. Muzeum Narodowe
w Warszawie, od 1970 r. w de-
pozycje w Nieborowie

archiwum
GSL/AVIII/22
1/43-45

36. **WIDOK GÓRY ZAMKOWEJ OD STRONY BERNARDYNÓW**
1886, Wilno
olej, płótno, wym. 77x98cm
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,
w zbiorach od 1941



archiwum
GSL/AVIII/2
18/43

37. **PORWANIE BIRUTY PRZEZ KIEJSTUTA**
1887, Wilno
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/2
18/23-24,
GSL/AVIII/2
21/1,
GSL/AVIII/2
34 - Księga
szkiców

38. **KOŚCIÓŁ ŚW. BARTŁOMEJA**
1887, Wilno
wł. Muzeum Sztuki w Wilnie



archiwum
fot. nr inw.
GSL/AVIII/21
8/9

39. **JARMARK**
1887, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
18/27, GSL/A
VIII/218/36,
GSL/AVIII/2
34 - Księga
szkiców

40. **KĄPIEL JOHALKI**
1888, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/21
8/13,
GSL/AVIII/21
8/48,
GSL/AX/332 -
Księga
szkiców

41. **W KUCHNI**
1888, Wilno
bibl. *Wystawa przy święto Jer-
skim prospekcie: Gaz. Warsz.*
9.VI.1894 (GSL/AVIII/230/4-
5)

42. **JERZOWA. BABA Z NA-
TURY**
1889, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
18/19,
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

43. **JERZY. DZIAD Z NATURY**
1889, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
21/2,
GSL/AX/332
Księga szki-
ców

44. **RORATY**
1890, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
18/15,
GSL/AVIII/2
18/18,
GSL/AVIII/2
21/18

45. **BAŃKA MYDLANA**
1890, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
18/4,
GSL/AVIII/2
21/32,
GSL/AX/331
Księgą szki-
ców,
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

46. **WIDOK GÓRY ZAMKOWEJ W WILNIE**
1891, Wilno
olej, szkic malarski, tektura,
wym. 29x40cm
sygn. l.g.r. *W. SLEŃDZIŃSKI*
wł. Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/5



archiwum
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

47. **SKRZYPEK**
1891, Wilno
olej, płótno, wym. 80x56cm
sygn. *Wilno / 1892 r. / W Sleńdziński*
wł. Muzeum Narodowe
w Warszawie



archiwum
GSL/AVIII/2
18/17,
GSL/AVIII/2
21/33,
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

48. **KIERMASZ POD ŚW. PIOTREM W WILNIE**
1892, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
18/3,
GSL/AVIII/2
34 - Księga
szkiców

49. **PORTRET MŁODZIEŃCA**
1892, Wilno
olej, płótno, wym. 71x56cm
sygn.: *Vilno 1892 r. / V Sleńdziński*
wł. Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/459



50. **PORTRET MARII VOLBEK**
1893, Wilno
olej, płótno, wym. 70x53cm
sygn. *Vilno 1893 r. / V Sleńdziński*
wł. prywatna



51. **MLECZARKA**
1893, Wilno



archiwum
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

52. **DZIEWCZYŃKA
Z FIOŁKAMI**
1893, Wilno



archiwum
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

53. **JARZĄBEK
I JEMIOŁUSZKI**
1893, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/2
18/20,
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

54. **SEN GEDYMINA**
1894



archiwum
GSL/AVIII/2
21/29,
GSL/AVIII/2
21/50,
GSL/AVIII/2
34 - Księga
szkiców

55. **JOHALKA Z JAGODAMI**
1894



archiwum
GSL/AVIII/2
18/11-12
GSL/AX/332
- Księga
szkiców

56. **PIES MYŚLIWSKI)**
bibl. *Wystawa przy święto Jer-*
skim prospekcje, Gaz. Warsz.
Nr 243, 1894
(GSL/AVIII/230/4-5)

57. **RAQUTIS – BOŻEK WE-**
SOŁOŚCI
1895, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/22
1/30,
GSL/AVIII/32
2/157

58. **AUTOPORTRET**
ok. 1896, Wilno
olej, deska, wym. 21x19cm
wł. Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/4



archiwum
GSL/AVIII/2
18/2,
GSL/AVIII/2
21/31

59. **PORTRET RÓŻY Z WE-**
RESZCZYŃSKICH MI-
SIEWICZOWEJ
1898, Wilno, olej, płótno,
wym. 40x31cm
wł. Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/201



60. **DZIEWCZYNA Z KOZĄ**

1898, Wilno

olej, płótno, wym. 109,5x75cm
sygn. *Vilna 1898 / Slendzinski;*

na odwrocie „*De Bernar./*
Peint Vincent Slendzinski /
Vilna 1898 a; na ramie mo-
sieżna tabliczka identyfikacyj-
na

wł. prywatna



61. **PORTRET JULII Z SOKOŁOWSKICH KALITY**

1899, Wilno

olej, płótno, wym. 79x63cm

napis na odwrociu: *Portret Julii*

z Sokołowskich Kality, ur. w

1864 r. w Lucynie Witeb., zm.

w 1885 r. w Wilnie, wykonany

w 1899 r.

wł. Muzeum w Koszalinie

62. **PORTRET PIOTRA KALITY**

1899, Wilno

olej, płótno, wym. 80x62cm

napis na odwrociu: *Portret*

Piotra Kality, ur. w 1849 r. 19

maja w Zalesiu Gorzyckim w

Galicji, wykonany w 1899 r.

wł. Muzeum w Koszalinie

63. **STARA KOBIETA**

1901, Wilno

olej, deska, wym. 31,5x26cm

sygn. *VSlendziński. Wilno.*

1901 r.

wł. Muzeum Sztuki w Wilnie,

w zbiorach od 1948



archiwum
GSL/AVIII/2
18/16

64. **DZIEWCZYNA Z KOTEM**
1901, Wilno
fotografia czarno-biała
wym. x cm
sygn. tuszem d. krawędź:
*Dziewczyna z kotem / Oryginał
m. Wincenty / Słędziński Wil-
no 1901 r.*
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

65. **PORTRET DR
MALEWSKIEGO**
1902, Wilno
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

66. **PORTRET DR
MALEWSKIEJ**
1902, Wilno
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

67. **BOGINI MIŁOŚCI**
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

68. **NIMFA**
1902, Wilno



archiwum
fot. nr inw.
GSL/AVIII/22
1/41 - Księga
szkiców

69. **ALDONA**
1902, Wilno
wł. prywatna



archiwum
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

70. **ALF I ALDONA**
1903, Wilno
wł. prywatna
Księga szkiców Wincentego
Śleńdzińskiego z lat 1852 do
1859, Moskwa, Wilno



archiwum
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

71. **PIERWSZE SPOTKANIE
KIEJSTUTA Z BIRUTĄ**
1903, Wilno



archiwum
fot. nr inw.
GSL/AVIII/23
4 - Księga
szkiców

72. **PEJZAŻ Z CZERWONYMI
DACHAMI**
olej, szkic malarski, płótno,
wym. 15x29cm
wł. Galeria im. Śleńdzińskich
w Białymstoku, GSL/DS/8



73. **PORTRET KOLEGI
EDWARDA ADOLFFA**
bibl. *Student matematyki,
srebrny medal na petersbur-
skiej wystawie akademickiej*
Tyg. Polski Nr 10; Gonic Wil.
20-27.VIII.1909 Nr 177
(GSL/230/AVIII/10), fot. arty-
kułu GSL/AVII/392

74. **RZEKA**
olej, szkic malarski, tektura,
wym. 25,5x31 cm
wł. **Galeria im. Sleńdzińskich
w Białymstoku**, GSL/DS/389



75. **KOŚCIÓLEK**



archiwum
GSL/AVIII/21
8/28

Ważniejsza bibliografia:

- I. Kołozżyńska, Wincenty Sleńdziński 1837-1909, w: Ludomir Sleńdziński. Pa-
miętnik wystawy, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 1977
L. Uziębło, *Tygodnik Polski* nr 10, 1899; *Gazeta Warszawska* nr 74, 1896; *Tygo-
dnik Polski* nr 10, 1899
L. Zięba, *Gazeta Warszawska* nr 243, 1894
J. Wiercińska, Andriolli świadek swoich czasów. Listy i wspomnienia, Polska
Akademia Nauk Instytut Historii, Wrocław 1976
Gonicz Wieński Nr 177, 1909
Tygodnik Ilustrowany Nr 303, Nr 304, Nr 305, Nr 306, Nr 311, 1873
Tygodnik Ilustrowany Nr 326, Nr 328, 1874

O „miedziorytach“ Jadwigi Badowskiej

Gdy wczytuję się w coraz to nowe wiersze Jadwigi Badowskiej, zawsze myślę też o Jej własnym losie i osobowości, bo nie potrafię odzielać dzieła od jego twórcy. Ujmuje mnie podziw dla niej, za jej zdolność późnego i długiego owocowania.

Późnego tylko, jeśli chodzi o lirykę, bo w innych dziedzinach – a będąc aktorką, reżyserką i autorką zajmowała się twórczością dla dzieci, radiem, teatrem lalkowym, jak też impresariatem w ścisłym już sensie literackim i artystycznym, wszędzie tam – włączając także egzystencję rodzinną – miała życie dobrze spełniane, choć nie pozbawione i gorzkich kęsów. Słuchaczka Szkoły Teatralnej ZASP i Studium Teatralnego w Wilnie, koleżanka i przyjaciółka wielu artystów ze środowiska wileńskiego, szczególnie wówczas bogatego w talenty. Podczas wojny także konspiratorka, wraz z mężem, który przeplacił to sowieckim więzieniem i długą tułaczką.

Widziałam Jadwigę Badowską, szczególnie wzruszoną, ale i onieśmieloną, gdy do Poznania przyjechał na początku lat 80 Czesław Miłosz, wkrótce już noblista, z którym ona przed wojną pracowała w wileńskiej rozgłośni Polskiego Radia...

Jej zainteresowania od lat idą m.in. w kierunku astrologii i chiromancji; rozmowy o sprawach tego świata zawsze dobiegają na grań, skąd otwiera się widok na obszary prześwietlone utajonymi znaczeniami; jej religijność ma odcień mistycyzmu.

Na tle pragmatyczno-pekuniarnych nastawień ludzi współczesnych Jadwiga Badowska jest cudem subtelności i bezinteresownej życzliwości. Obejmuje nią nie tylko osoby najbliższe, rodzinę i przyjaciół, ale każdą napotkaną istotę, stąd może w tyłu jej wierszach znajdują się portrety rzeczy i mieszkańców świata przyrody. Promieniem jednym dotyka przeszłości (stąd tyle odniesień np. do Wilna i Wileńszczyzny), ale drugim sięga też w przyszłość. Ponad wszystkim jednak żywi wiarę w moc losu

zapowiadającego się przez znaki. Owocami tych znaków są także wiersze i ich zbiory.

Nowym świadectwem więzi z Wilnem autorki „Ondyny nad Niemnem” jest tom „Miedzioryty”, którego wejście w świat zbiegło się akurat z jubileuszem 90-lecia Jej urodzin. To tom szczególnego rodzaju. Jego Fundament stanowią powstałe w latach wojennych miedzioryty Leona Kosmulskiego, malarza i grafika, artysty dziś niemal zupełnie zapomnianego (a studiował także w Poznaniu); głównym ich tematem są owiane technieniem romantyzmu architektura, przyroda i sylwetki ludzi z naznaczoną szczególnym wdziękiem postacią kobiecą. Tym wszystkim, z dodatkiem znaków symbolicznych, otoczył kaleki artysta swój autoportret z 1943 r. Ta książka i wspomnienia Poetki o nim są hołdem złożonym niezwykle artyście i człowiekowi, któremu zawdzięczała nie tylko inspiracje twórcze (i wzajemnie), ale i pomoc, a zapewne też ocalenie życia, gdy przyszedł front wojny.

Wiersze Jadwigi Badowskiej powstałe w ostatnim czasie są natomiast czymś w rodzaju dialogu z twórcą dzieł oraz z czasem wojny, który zetknął ze sobą poetkę i malarza, zafascynowanego jej osobowością, a potem ich rozdzielił. W wierszu „Przed domem” napisała:

*Nigdy nie chciałeś od Wilna odejść
Lecz los Ciebie rzucił
Jak pestkę małą
Nad inną rzekę w inną ziemię*

Jeden z ostatnich miedziorytów ofiarowanych przez Kosmulskiego Badowskiej jesienią 1944 r. przedstawia parę ludzi pod antycznym portykiem, na szczycie wysokich schodów, które zbiegają do rzeki. U ich stóp czeka w łodzi ciemna postać mężczyzny z wiosłem w ręce. Nie jest trudno odczytać symboliczny sens tej sceny biorąc pod uwagę bieg zdarzeń dziejowych, gdy rzesze ludzi doznawało rozterek, gdzie znaleźć dla siebie miejsce wśród lawiny zmian, nadciągających wraz z końcem wojny i wytyczeniem nowych granic. Stąd skarga Poetki:

*Ja nie chcę płynąć na drugą stronę
Nie znam innych rzek ja utonę*

Nie utonęła. Zakotwiczyła się na innym brzegu, w innych miastach i krajobrazach, najgłębiej zaś zakorzeniła się w Wielkopolsce i Poznaniu – spokrewnionym też symbolami świętych Piotra i Pawła z Wilna.

Dzięki temu mamy ją wśród siebie. Najbardziej młodzieńczą i pogodną, przekorną wobec losu Dziewięćdziesięciolatkę.

Poznań, listopad 2003 r.

Jadwiga Badowska: *Miedzioryty*, Białystok, 2003 r.

Zobacz:

Jadwiga Badowska, *Miedzioryty*. Wiersze i wspomnienia o Leonie Kosmulskim.
Moje opisanie Leona Kosmulskiego do cyklu wierszy o miedziorytach
z lat 1941 – 1944, w: *Ananke* 1(34)2003

Katarzyna Hryszko, Biogramy Jadwigi Badowskiej i Leona Kosmulskiego,
w: *Ananke* 1(34)2003

Izabela Suchocka

**Kalendarium Galerii im. Sleńdzińskich.
Spotkania z cyklu „Czwartki u Sleńdzińskich”**

maj

8.05.2003 – promocja książki Mieczysława Czajkowskiego „Legendy su-praskie”. W programie spektakl teatralny „Michał i diabły” w wy-konaniu grupy teatralnej z Koła Menadżera przy Zespole Szkół Odzieżowych w Białymstoku pod opieką Ludmiły Panasewicz. Koncepcję spektaklu opracował Andrzej Kozłowski, oprawę mu-zyczną przygotowała Agnieszka Dąbrowska.



Spektakl teatralny „Michał i diabły” w wykonaniu grupy teatralnej z Koła Menadżera w Białymstoku

22.05.2003 – spotkanie z cyklu *Habemus Papam – Wielki Jubileusz Jana Pawła II* w ramach *IX Dni Maryjnych* organizowanych przez Klub Inteligencji Katolickiej w Białymstoku - „Poetycka summa Jana Pawła II”, o twórczości literackiej Ojca Świętego mówił Waldemar Smaszcz, oprawa muzyczna wieczoru – Julia Dombek – skrzypce, Krzysztof Dombek – wiolonczela.

Są pewne prawdy, których nie można wyrazić w języku dyskursywnym, obojętnie czy będzie to powszechnie zrozumiały język potoczny, czy precyzyjny w formułowaniu myśli język naukowy. Jedynie słowo poetyckie

może unieść to, co wydaje się niewyraźne. I w tym tkwi tajemnica poezji, owej specyficznej mowy, która nie może być zastąpiona żadną inną.

[...] Niewysłowione jest więc naprawdę, istnieje, trzeba tylko znaleźć sposób, by je wyrazić. Gdy zawodzi prosta relacja słowo – desygnat, poeta próbuje za pomocą połączeń słownych wydobyć z języka nowe znaczenia, tak jak malarz miesza farby, by powstały z nich pożądane kolory. Poezja nie jest więc tylko piękną mową, ozdabiającą świat, ale dramatyczną często próbą nazwania ledwie przeczuwanych niekiedy bytów.

[...] Dzieło św. Jana od Krzyża uświadomiło Karolowi Wojtyłe, że można pozostać gorliwym chrześcijaninem i jednocześnie poetą. Mógł się też przekonać, że mistyk i poeta potrafią się znakomicie wspierać.

Waldemar Smaszcz,

Słowo poetyckie Karola Wojtyły, Warszawa 1998

31.05.2003 – uroczystość wręczenia nagród i wernisaż wystawy prac nagrodzonych w **VII Konkursie Plastycznym „Mój pamiętnik”** pod hasłem **„Praca artysty plastyka”** pod honorowym patronatem Pana Prezydenta Miasta Białegostoku Ryszarda Tura.



Uroczystość wręczenia nagród i wernisaż wystawy
w Białostockim Ośrodku Kultury

Na tegoroczną siódmą edycję Konkursu Plastycznego „Mój Pamiętnik” wpłynęło 507 prac, niemal tyle samo co na edycję poprzednią. Porównując to z innymi konkursami jest to liczba znaczna. Jednak w kontekście liczebnym wytworów nadsyłanych poprzednio, np. przez ponad tysiąc uczestników w 1999 r., wydawać się może, że to mało. Wręcz

można by wysnuć pesymistyczny wniosek o mniejszym, by nie rzec małym zainteresowaniu młodych twórców „plastycznym odniesieniem się” do pomysłu zawartego w źródle inspiracji tego konkursowego cyklu, do unikatowego dzieła malarskiego Ludomira Słędzińskiego, zatytułowanego jak konkurs – „Mój Pamiętnik”. Tak powierzchownej ocenie zaprzecza jednak bardzo wysoki poziom artystyczny zdecydowanej większości nadesłanych prac, a także ogromna pomysłowość i różnorodność rozwiązań tematu, tak pod względem treści jak i formy. Taka refleksja towarzyszyła organizatorom konkursu szczególnie w fazie oprawiania prac na wystawę po konkursową. Długo wracały żywe w pamięci jurorów wspomnienia wielu pięknych kompozycji, których nie można było wyróżnić czy przynajmniej pokazać z banalnego, niestety powodu, jakim jest brak miejsca na ekspozycji. Jedno natomiast jest pewne, że pamiętnikowa seria obrazów Mistrza z Wilna, od której konkurs zaczerpnął zarówno pomysł i tytuł jest nadal i wydaje się być niewyczerpanym źródłem inspiracji twórczej. Dodać tu warto, że zaproponowany przez komisarza temat tegorocznej edycji „Praca artysty plastyka”, szczegółowo rozwinięty w regulaminie został zobaczony przez dzieci i młodzież, a może przede wszystkim przez ich opiekunów bardzo ciekawie i nawet szerzej, niż podpowiadała to wyobraźnia pomysłodawcy. Jako drobny przykład: dostrzeżenie przez jedną z nauczycielek plastyki, że podtemat: artystyczna podróż studyjna może być świetną pomocą w żywym penetrowaniu historii sztuki objętej programem szkolnym. Raz jeszcze została więc potwierdzona generatywność miniaturowych obrazów - stron „Pamiętnika” Słędzińskiego, jako niewyczerpanego źródła inwencji oraz niezwykła żywotność dzieła wileńskiego malarza.

Tym razem do regulaminu została dołączona V Plansza Ludomirowego „Pamiętnika”, na której autor przedstawił siebie w różnych sytuacjach, wiążących się bezpośrednio z jego artystycznym zawodem i powołaniem. Ilustrowała ona tylko dwa lata z biografii malarza (1923-1924), a mimo to rzuciła światło na niezwykle i oryginalne, bo nie dające z niczym się porównać życie artysty plastyka. Można było go zobaczyć w mieszkaniu przyjaciół, Jana i Haliny Dąbrowskich, przed sztalugą w trakcie malowania portretu gospodyni, spopularyzowanego później jako „Dama z perłami”. Wizerunek pani Dąbrowskiej powstawał w chwilach znajdowanych w przerwach nad malowanym głównym dziełem – monumentalną alegorią Polski, dobrze znaną uczestnikom VI edycji

naszego konkursu. Ze względu na ogromne rozmiary tego plafonu (prawie 30 m²) malarz musiał pracować na rusztowaniu, również wtedy, gdy wokół zamontowanej na stropie wielofiguranej kompozycji, wprost na tynku, domalowywał herby miast polskich. Zanotowane w teście Planszy „migawki” z dwóch jego wystaw miały uzmysłwić uczestnikom konkursu jak ważną sprawą dla każdego artysty są indywidualne wystawy, gdy to co tworzy zostaje poddane osądowi odbiorców, wernisażowych gości, w których gronie najczęściej do powiedzenia mają krytycy i dziennikarze piszący recenzje. Z biografii wielu twórców wiadomo, że nie zawsze artystyczna wartość dzieł znajdowała uznanie w ich oczach. Tak więc i wernisaże, które poprzedza wiele trudnych i pracochłonnych czynności (ważne dla artysty również dlatego, że praca twórcza jest w końcu źródłem jego utrzymania, a wystawa najczęściej wylania klientów) mogły, m. in. być tematem prac konkursowych. Także wspomniane tu wyżej artystyczne podróże studyjne związane z niepowtarzalnym kontaktem podróżującego twórcy po zabytkowych miejscach, muzeach świata w poszukiwaniu arcydzieł powstałych od zarania dziejów do czasów obecnych.

Tym razem wyakcentowana została sugestia, aby odwiedzić konkretnych artystów żyjących i działających aktualnie, aby móc uwidocznić specyfikę ich warsztatu twórczego, otoczenia pracownianego, charakterystyczne akcesoria, rekwizyty i detale. Większość nadesłanych prac świadczy o wielkiej spostrzegawczości laureatów i o czymś jeszcze ważniejszym, mianowicie o zarejestrowaniu pewnej nie do określenia, tajemniczej aury pracowni plastycznej i niezwykłości samego twórcy. To nie jest w ich oczach ktoś „tuzinkowy”, widać to w stroju, samym wyglądzie artysty, jego gestach. Obfity zarost, długie włosy u malarza czy rzeźbiarza, szerokie rękawy i długi kitel jak strój maga, dziwne okrycia głowy i we wszystkich pracach zarejestrowane wielkie skupienie, koncentracja na obserwowanym modelu czy innym motywie utrwalanym w dziele.

W regulaminie znajdowała się zachęta do penetrowania wszelkich źródeł informacji, takich jak filmy, fotografie, albumy i opowiadania związane z tematem konkursu, zwłaszcza wtedy, gdy odwiedzenie współczesnego artysty w jego pracowni okazałoby niemożliwe. Owocem tego były dość liczne prace sięgające do przeszłości i to bardzo zamierzchłej. Spotkamy bowiem malarza prehistorycznego w jaskini malującego zwierzęta w świetle pochodni, a także Leonarda da Vinci w trakcie tworzenia „Damy z gronostajem”. Możemy podziwiać wyobraźnię kilkunastu gim-

nazjalistów, którzy przedstawili np. Matejkę, Van Gogha, Gauguina i innych znanych twórców nie tylko z zachowaniem ich podobieństwa i ze świetną znajomością ich biografii. Rozpoznawalnych także ze szczegółów otoczenia jakie towarzyszą zilustrowanym epizodom. Van Gogh z zabandażowaną głową w maluje w Arles autoportret z obciętym uchem, na ścianach pracowni znane obrazy ze „Słonecznikami” na czele. Gauguin w „rentgenowskim” ujęciu maluje w drewnianej chacie nagą Tahitankę, upozowaną na podium zasłanym żółtą draperią; żółć ta rozlewa się na rozsłoneczniony piasek oceanicznej plaży. W konwencji malarskiej postimpresjonizmu, z użyciem feerii barw naniesionych krótkimi pociągnięciami pędzla, w kompozycji przywołanej z obrazu „Pijący absynt” siedzi m.in. Paul Cézanne. Jak z surrealistycznego świata René Magritta tzw. „obrazu w obrazie” żółty piasek i niebo na sztaludze i w tle pustynnego pejzażu, które wpasowuje w swój obraz szczupła malarka. Ta zresztą konwencja, właśnie obrazu w obrazie została w naturalny sposób zastosowana przez większość młodych uczestników pokazujących pracę malarza.

Na szczególne uznanie zasługują prace nadesłane z Wilna, można by rzec seria monochromatycznych, a jednak malarskich kompozycji wielce zróżnicowanych tematycznie, nawiązujące do historycznych rycin i do współczesności. Kompozycji bogatych w treść, a przy tym zdyscyplinowanych i nie przegadanych plastycznie. Spotykamy na nich rzeźbiarza, garncarza, kowala, tkaczkę, snycerza oraz twórców innych specjalności w pracownianej scenerii. Przy tym warto podkreślić, iż generalnie najlepsze tegoroczne prace są dziełem twórców w wieku gimnazjalnym oraz czternasto – piętnastolatków. Spod ich pędzla wyszły prace przemyślane, wielowątkowe, z czytelną lecz twórczo przetworzoną inspiracją Plansz pamiętnikowych L. Słędzińskiego, pomysłowe po względem poznawczym i urokliwe plastycznie. Taką jest chociażby praca autorstwa sióstr bliźniaczek, które językiem plastyki opowiedziały o pracy twórczej braci Koszaków, również bliźniąt. Znajdziemy także malarską relację z podróży do zabytków starożytności w syntetycznie i trochę symbolicznie ujętym motywie kolumn i piramid utrwalanym przez artystę na płótnie umieszczonym na plenerowej sztaludze. Trzeba przyznać, że ten wątek tematyczny w konkursowych pracach gościł zbyt rzadko, więc warto w przyszłości go wyakcentować i bardziej rozwinąć.

Należałoby niewątpliwie przywołać imiennie jeszcze wiele innych, nader ciekawych kompozycji malarskich nadesłanych na nasz konkurs, niech zrekompensuje to podziw zwiedzających wystawę laureatów, który będzie im towarzyszył, w co nie wątpię.

Siódma edycja „Mojego Pamiętnika” poświęcona szeroko rozumianej pracy artystów plastyków (profesjonalistów a także twórców rękodzieła) została już kolejny raz zaszczycona patronatem Prezydenta Miasta Białegostoku, Pana Ryszarda Tura. Jest to szczególnie miłe i ważne dla organizatorów, gdyż uroczyste rozstrzygnięcie konkursu zbiega się niemal dokładnie z dziesiątą rocznicą oficjalnego otwarcia Galerii im. Sleńdzińskich w Białymstoku. Na zakończenie w imieniu organizatorów pragnę najserdeczniej podziękować wszystkim, dzięki którym konkurs „Mój Pamiętnik” już siódmy raz został rozstrzygnięty, ciesząc oczy i serce tak pięknym rezultatem.

*Anna Hendzel-Andreew,
komisarz konkursu*

czerwiec

12.06.2003 – XI rocznica śmierci donatorki zbiorów Julitty Anny Sleńdzińskiej-Zakrzewskiej. Mszę św. żałobną w Katedrze WNMP przy ołtarzu Chrystusa Miłosiernego (z obrazem pędzla Ludomira Sleńdzińskiego) odprawił ks. prof. Tadeusz Krahel. „Sarabanda dla Wandy Landowskiej” – o znakomitej klawesynistce i jej przyjaźni z poetą Janem Lechoniem mówił Waldemar Smaszcz. Recital klawesynowy w wykonaniu Anny Kucharskiej.

sierpień

16-22.08.2003 – Kurs Muzyki Dawnej – Białystok 2003 organizowany przez Akademię Muzyczną im. F. Chopina w Warszawie, Filię w Białymstoku, Towarzystwo Przyjaciół Akademii Muzycznej oraz Galerię im. Sleńdzińskich.

22.08.2003 – koncert finałowy w wykonaniu uczestników kursu klawesynu pod kierunkiem prof. Leszka Kędrackiego. Wykonawcy: Agata Krawczyk, Katarzyna Kawczyńska, Jacek Diakun, Paweł Wielgat.



Uczestnicy kursu klawesynu pod kierunkiem prof. Leszka Kędrackiego,
od lewej: Paweł Wielgat, Agata Krawczyk, Jacek Diakun i Katarzyna Kawczyńska

25-29.08.2003 – X „Kolorowe lato w Galerii” – wakacyjne warsztaty plastyczne dla dzieci ze szkół podstawowych.



Podczas zajęć w Galerii

Inauguracja sezonu kulturalnego 2003/2004/02

wrzesień

11.09.2003 – „Testament Zbigniewa Herberta” – prelekcja Waldemara Smaszcza; oprawa muzyczna – Anna Krzysztofik-Buczyńska – klawesyn.

Dwie krople zatrzymane na skraju twarzy... Żal po Zbigniewie Herbercie

W Polsce wielcy poeci bodaj zawsze byli słuchani, a ich twórczość wpływała na życie narodu. Pojedyncze wiersze, od „Bogurodzicy” począwszy, urastały do pieśni-hymnów, poruszały serca i umysły, a nierzadko pobudzały do różnorodnych działań. Słowo poety wiele znaczyło, tym uważniej się w nie wsłuchiwno, zdecydowanie reagując na wszelki fałsz. Wynika to z pewnością z zakorzenienia naszej poezji w Biblii, a ta święta Księga „za najcięższe grzechy – jak pisała Anna Kamińska – uważa grzechy języka, grzechy warg: kłamstwo, oszczerstwo i fałszywe świadectwo”.

Zbigniew Herbert od swojej pierwszej wydanej książki został zaliczony do tej wielkiej tradycji poezji polskiej. Pojawił się w czasie bardzo trudnym dla wolnego słowa, w ogóle dla wszelkiej wolności. Taki czas niszczy słabych, ale silnych umacnia. W Polsce zniewolonej po roku 1945 niewielu poetów ocalało swoją godną postawę. Totalitarna władza nie przebierała w środkach, by upokorzeni artyści uwierzyli, że samo marzenie o wolności sztuki już jest przestępstwem. Czesław Miłosz z emigracyjnego oddalenia napisał:

*Wolno nam było odzywać się skrzykiem kartów i emonów
Ale czyste i dostojne słowa były zakazane
Pod tak surową karą, że kto jedno z nich śmiało wymówić
Już sam uważał się za zgubionego*

Zbigniew Herbert płacił wysoką cenę za swoją niezależność, ale nigdy nie ugiął się przed totalitarną władzą. Należał do owych „książąt niezłomnych” naszych czasów, o których kiedyś pisał Juliusz Słowacki. (...)

Waldemar Smaszcz, Czas Miłosierdzia Nr 9(101) Wrzesień 1998

18.09.2003 – „Spotkanie kresowe” - prezentacja książki Jerzego Surwiły „Spacerkiem z Marszałkiem po Żmudzi, Wilnie i Wileńszczyźnie. Zdarzenia, fakty, anegdoty”. Oprawa muzyczna – Rafał Grabowski, akordeon.

Jerzy Surwiło urodzony w 1941 roku w Wilnie. Ukończył polonistykę w Wileńskim Instytucie Pedagogicznym. Dziennikarz, publicysta, pisarz. Był zastępcą redaktora naczelnego „Kurier Wileńskiego”, „Gazety Wileńskiej”, zastępcą dyrektora programów Radia Znad Wilii. Obecnie jest redaktorem audycji „Magazyn Kombatantki” w Radiu Znad Wilii. Współzałożyciel Związku Polaków na Litwie, członek Społecznego Komitetu

tetu Opieki nad Starą Rossą i Cmentarzem Bernardyńskim, sprawował patronat medialny podczas budowy pomnika Adama Mickiewicza w Wilnie, współuczestniczył w przygotowaniu akcji remontu i rozbudowy Muzeum A. Mickiewicza, był inicjatorem upamiętnienia imienia Juliusza Słowackiego w Wilnie i na Wileńszczyźnie. Współuczestniczył w założeniu Polskiej Sekcji przy Wileńskiej Wspólnocie Więźniów Politycznych i Zesłańców, organizacji kombatanckich – Klubu Polskich Weteranów Wojny na Litwie, Dobroczynnego Stowarzyszenia Polskich Kombatantów na Litwie, Klubu „Wrzesień 39” w rejonie wileńskim.



Kustosze Gallerii, Anna Hendzel-Andreew
prowadząca spotkanie z Jerzym Surwiło

Pisze na tematy historii Wilna i Wileńszczyzny, stosunków litewsko-polskich. Jest autorem książek: „Wileńskimi śladami Józefa Piłsudskiego” (Wilno 1992), „Rachunki nie zamknięte” (Wilno 1992), „Cmentarze Rossa w Wilnie” (Wilno 1992), „Wileńskimi śladami Adama Mickiewicza” (Wilno 1993, Warszawa 1995), „Scena polska nad Wilią” (Warszawa 1997), „Zarzecze. Cmentarz Bernardyński”, (Wilno 1997), „O Adamie Mickiewiczu niekonwencjonalnie. Od Wilna po Nowy Jork” (Wilno 1998), „Jesteśmy z Wilna spod znaku Reduty”, (Warszawa 2000), „Zostali tu z nami na dobre i złe” (Wilno 2000), „Od Grunwaldu do Litpolbatu” (Wilno 2001)

26.09.2003 – „Spotkanie kresowe” - promocja polsko-litewskiej książki Alicji Rybałko-Brunsmann „Wiersze” z udziałem autorki i tłumacza Vladasa Braziunasa

Rybałko Alicja zameżna Brunsmann urodzona 4.07.1960 r. w Wilnie, genetyk, literatka i tłumaczka. Absolwentka biologii Uniwersytetu Wileńskiego (1983). Doktorat z dziedziny cytogenetyki. Praca: Instytut Naukowo-Badawczy Eksperymentalnej i Klinicznej Medycyny w Wilnie (1983-1985), Instytut Naukowo-Badawczy Ochrony Zdrowia Matki i Dziecka w Wilnie (1985-1986), Centrum Genetyki Człowieka w Wilnie (1986-1999), Uniwersytet Wileński (1990-1999), obecnie pracownik naukowy w uniwersyteckiej klinice Charité w Berlinie. W Niemczech (Münster) od 1999 r. Członek Związku Pisarzy Litewskich (od 1995). Laureatka nagród: Amerykańskiej Fundacji Kopernikańskiej w Polsce (1990), Nagrody im. Barbary Sadowskiej (1991), Nagrody im. Juliusza Słowackiego (1993), Nagrody im. Witolda Hulewicza (1995, 2000), Nagrody prywatnej im. Sawiczów (Finlandia 1997).



Promocja polsko-litewskiej książki Alicji Rybałko z udziałem autorki i tłumacza Vladasa Braziiunasa

Twórczość literacka: tomiki poetyckie: „Wilno ojczyzna moja”, Warszawa: Oficyna literacka 1990, „Opuszczam ten czas”, Warszawa: Wydawnictwo Interlibro 1991, „Listy z Arki Noego”, Wilno: Państwowe Centrum Wydawnicze 1991, „Będę musiała być prześliczna”, Warszawa: Oficyna Literatów i Dziennikarzy, „Pod Wiatr” 1992, „Moim wierszem niech będzie milczenie”, Kraków: Cracovia 1995, 1996; wybór wierszy „Wiersze”, Wilno 2003. Publikacje w prasie polskiej na Litwie, w Polsce i w Niemczech w latach 1978-2001: ponad 450 wierszy, 120 felietonów, reportaży i recenzji. Przekłady z języka litewskiego: Marcelijus Martinaitis, „Wiersze podobne do Litwy” (wybór wierszy), Sejny: Fundacja „Pogranicze” 1995, „Sen Mendoga”. Antologia literatury litewskiej lat 90.,

Warszawa: Książka i Wiedza 2001, Jurgis Kuncinas, „Tula” (powieść), Sejny: Fundacja „Pogranicze” 2002, Vytautas Bloze, „Wiersze”, Łódź: Biblioteka „Tygla kultury” 2003, Gintaras Grajauskas „Przeegrany Grajewski”, Łódź: Biblioteka „Tygla kultury” 2003; z języka szwedzkiego: Edith Södergran, „Moje życie, moja śmierć, mój los” (wybór wierszy), Warszawa: Oficyna Literatów i Dziennikarzy „Pod Wiatr” 1995.

Vladas Braziūnas urodzony w 1952 roku w Pasvalys (Poswołu), ukończył lituanistykę i dziennikarstwo na Uniwersytecie Wileńskim. Pracował w rozmaitych czasopismach kulturalnych, również jako redaktor naczelny. Ostatnio zajmuje się wyłącznie pracą literacką. Wydał kilkanaście tomików wierszy. Tłumacz utworów literackich z białoruskiego, chorwackiego, francuskiego, łotewskiego, polskiego, rosyjskiego, serbskiego i ukraińskiego. Znany jest również jako autor wyborów wierszy, almanachów oraz antologii poetyckich.

październik

2.10.2003 – „Spotkanie kresowe” - „Spacer po Wilnie” – zwiedzanie najciekawszych i najpiękniejszych zakątków rodzinnego miasta Słeńdzińskich z licencjonowanym przewodnikiem – dr Lilianą Narkowicz

Liliana Narkowicz, absolwentka Wydziału Polonistyki w Wileńskim Instytucie Pedagogicznym. Tłumacz i korespondent czasopism polskojęzycznych. Była stypendystką Ministerstwa Edukacji Narodowej w Instytucie Historii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Napisała rozprawę naukową pod kier. prof. zw. dr hab. S. Kalembki z Uniwersytetu im. M. Kopernika z Torunia „Konrad Obst (1876-1954) – publicysta, wydawca, historyk”. W 2003 r. obroniła pracę doktorską. Jest autorką ponad 500 artykułów. Od 2001 r. współpracuje z krakowską redakcją Polskiego Słownika Biograficznego jako recenzentka biogramów wileńskich.

Wydała drukiem: „Tradycje i obyczaje Wileńszczyzny w pracy pozalekcyjnej” (1998), „Kościół pw. św. Piotra i Pawła w Wilnie” (1998), „Znani i nieznan profesorowie medycyny Uniwersytetu Wileńskiego I poł. XIX w.” (2001), „Życie i spuścizna Jana Obsta” (2001),

„Troki” (2002), „Z Wilna szwajcarskimi śladami Polaków” (2002), „Życie – to wielka tajemnica Wspomnienia ks. Antoniego Dilysa” (2003).

9.10.2003 – spotkanie autorskie Ireny Słomińskiej, prowadzenie Kazimierz Słomiński i Anna Hendzel-Andreew.

(...) W wierszach Ireny Słomińskiej miłość jest więc jednym z motywów wiodących. Choroba o jakiej mówi jest tylko doświadczeniem, pryzmatem pozwalającym lepiej zrozumieć, lepiej pojąć człowieczeństwo, jak też pulsowanie w bycie między dobrem i złem, przypadkiem i podwójnością. Sztuka przebaczenia jest przecież umiejętnością patrzenia na innych i na siebie, jest więc niczym innym jak miłością.

„Przebaczyć sobie dzień” to książka z głębokimi pokładami mądrości pozwalającymi wydobyć nas z ograniczoności myślenia i wierzyć w światło / i wszech-ogarniającą dobroć Boga / reszta – przecież – jest milczeniem.

fragm. recenzji E. Szulborskiego,
Akant 12 (77)/2003



Irena i Kazimierz Słomińscy
na spotkaniu autorskim w Galerii

16.10.2003 – XXI Dni Kultury Chrześcijańskiej – „Autobiografia Jana Pawła II” – spotkanie prowadził Waldemar Smaszcz, oprawa muzyczna – Zofia Marszałek – skrzypce.

listopad

6.11.2003 – „Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego *Szczęście w Wilnie*” – gawęda literacka Waldemara Smaszczka w pięćdziesiątą rocznicę śmierci poety. Oprawa muzyczna – uczniowie Zespołu Szkół Muzycznych w Białymstoku: Julia Kisielewska – wiolonczela, Maciej Krassowski – fortepian, Patrycja Pakieła – flet, Ewa Szymańska – fortepian, Urszula Bardłowska – śpiew, Ewelina Mucha – Kondratowicz – fortepian, Robert Czaczkowski, Maciej Rogowski – duet gitarowy.

20.11.2003 – „Wspomnienia o Leonie Żółtek-Mitkiewicz” – prowadzenie dr Daniel Boćkowski.

Leon Żółtek-Mitkiewicz urodził się 20 lutego 1896 r. w Zambrowie. Pochodził z patriotycznej rodziny ziemiańskiej, która po powstaniu styczniowym straciła majątek. Kształcił się w gimnazjum realnym w Białymstoku. W wojnie z bolszewikami walczył w szeregach 2 Dywizji Piechoty legionów, w której uzyskał stopień rotmistrza. W 1925 r. ukończył z odznaczeniem Wyższą Szkołę Wojenną w Warszawie. W 1938 r. objął stanowisko pierwszego polskiego attache wojskowego w Kownie; udało mu się doprowadzić do znacznego złagodzenia polsko-litewskiego napięcia m.in. przez doprowadzenie do wizyty w Polsce głównodowodzącego armią litewską gen. Rastikisa. Przed zamknięciem polskiej ambasady w Kownie w październiku 1939 r. udało mu się jeszcze umożliwić wyjazd do Anglii i Francji ok. 400 polskim żołnierzom internowanym przez Litwinów. Był bliskim współpracownikiem gen. Władysława Sikorskiego. Po zakończeniu wojny zamieszkał w Stanach Zjednoczonych, gdzie zajął się działalnością pisarską dokumentującą historyczne wydarzenia, których był uczestnikiem i świadkiem. Autor książek: „Kawaleria samodzielna Rzeczypospolitej Polskiej w wojnie 1939 roku” (Toronto 1964), „Wspomnienia kowieńskie” (Londyn 1968, Bellona Warszawa 1990), „Z generałem Sikorskim na obczyźnie” (Paryż 1968), „W Najwyższym Sztabie Zachodnich Aliantów 1943-1945” (Londyn 1971) „W Wojsku Polskim 1917-1921” (Londyn 1976). Zmarł w 1972 r., jego prochy sprowadzone do Polski spoczęły na cmentarzu parafialnym w Białymstoku.

na podstawie artykułu T. Pankiewicza, *Pismo PG* nr 3/2000

grudzień

18.12.2003 – spotkanie z cyklu „Urodziny Adama Mickiewicza” – promocja książki Jana Bułhaka „Kraj lat dziecińczych” z udziałem: Bohdana Bułhaka – wnuka Jana, Anny Marii Wolińskiej – st. kustosz Biblioteki Narodowej w Warszawie, Joanny Puchalskiej oraz Andrzeja Spanily – przedstawicieli wydawnictwa ASP Rymsza



Promocja książki Jana Bułhaka „Kraj lat dziecińczych”,
od lewej: Anna Maria Wolińska, Joanna Puchalska,
Bohdan Bułhak i Andrzej Spanily

okładka – *Dzieci karmiące węża*, rysunek według W. Sleńdzińskiego wykonany przez I. Gorazdowskiego reprodukowany w *Tygodniku Ilustrowanym* nr 304, 1873

s. 26-27, 32, 34-35,37,39 - fot. I. Suchocka

s. 6-22 - fot. ze zbiorów archiwalnych Galerii

Biuletyn Galerii im. Sleńdzińskich

Redaguje zespół w składzie: Anna Hendzel - Andreew, Katarzyna R. Hryszko (red. odpowiedzialny), Izabela Suchocka, Mariusz Kostro

Korekta Zespół

Skład K. Hryszko

Adres redakcji:

15-461 Białystok, ul. Waryńskiego 24a

tel. (85) 651 76 70

fax (85) 652 32 77

e-mail: slendzinski@pbi.pl

numer dostępny na stronach Urzędu Miejskiego Białegostoku

www.um.bialystok.pl/kultura/g-slendz.htm



ZAKŁAD
ENERGETYCZNY
BIAŁYSTOK S.A.